

ΜΠΟΥΚΑΪ ΧΟΡΧΕ: ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΛΑΟΥΝΤΙΑ

ΓΡΑΜΜΑ 1

Κλαούντια,

Κλείνω τα μάτια και σε βλέπω. Μ' εκείνο το εξεταστικό βλέμμα σου, το σκανταλιάρικο χαμόγελο, το έξυπνο και όμορφο πρόσωπο.

Πόσο χάρηκα που έλαβα το γράμμα σου! Πόσος καιρός πάει που έχεις φύγει απ' τη χώρα; Δύο χρόνια; Τρία; Μερικές φορές μου φαίνονται αιώνες, και άλλες έχω την αίσθηση πως ήταν χτες που σε είδα να ανεβαίνεις στο αεροπλάνο με κατεύθυνση μια νέα εποχή στη ζωή σου...

Θυμάσαι; Εκείνη τη μέρα, στον αποχαιρετισμό μας, σου χάρισα Το βιβλίο του Εκείνο. Στη πρώτη σελίδα σου έγραψα: «Η υγεία συνίσταται απλά και μόνο στο να συνειδητοποιείς πως ό,τι είναι, είναι.»

Γιατί συνέδεσες αυτό το δώρο με τη σχέση μας; Ως συνήθως, η ικανότητά σου να συσχετίζεις και η διαίσθησή σου λειτουργούν σαν ρολόι. Πάντα πίστευα πως αυτή η «γνώση» που έχεις για τα πράγματα είναι μια απ' τις πιο γοητευτικές χάρες σου.

Και ναι... έτσι είναι. Εκείνος ο Πάτρικ Τρολ που υπέγραφε τις επιστολές του βιβλίου ήταν ο πατρικός προπάππος μου. Ζηλεύω το ταλέντο του, την εξυπνάδα του, την πρωτοτυπία του και, πάνω απ' όλα, τη δημιουργική του ικανότητα.

Είναι θαυμάσιο να διαβάζω τα γράμματά του και να συνειδητοποιώ πως όλα εκείνα γράφτηκαν χωρίς καμία απολύτως γνώση των φροϋδικών θεωριών σχετικά με τη δομή της προσωπικότητας, το ασυνείδητο ή την ίδια την ψυχανάλυση.

Για την εποχή του, ο προπάππος μου ήταν ένας πρωτοπόρος, ένας άγγελος της αλλαγής. Οι εκτιμήσεις του —αναμφίβολα ψυχαναλυτικές, αν και ο ίδιος δεν το ήξερε ή επέμενε να το αρνείται— ήταν, εκείνη τη στιγμή, ένα ακόμα σύμβολο της μετάβασης από τη βικτωριανή περίοδο στην αρχή της βιομηχανικής περιόδου.

Η επανάσταση που έφερε η ψυχαναλυτική θεωρία ήταν τέτοια ώστε, ακόμα και σήμερα, πολλοί από τους συναδέλφους μου συνεχίζουν να θεωρούν με κάθε βεβαιότητα έγκυρες

εκείνες τις βασικές εκτιμήσεις και αδιαφιλονίκητες όλες εκείνες τις συχνά απαρχαιωμένες θεραπευτικές απόψεις.

Πόση αλαζονεία! Νιώθω σαν να διαπράττω ύβρι.

Εγώ, στα τριάντα τρία μου, να επιτρέπω στον εαυτό μου την πολυτέλεια να ασκώ κριτική «στους μεγαλυτέρους μου»!

Αλλά πάλι, γιατί όχι; Στο κάτω κάτω, αν ένας παρόμοιος τρόπος σκέψης είχε φρενάρει τον Φρόντ, τον Γκρόντεκ ή τον Τρολ, πώς θα είχαμε αποκτήσει πρόσβαση στη σοφία τους;

Εμπρός, πάμε! Όσο αμφίβολο είναι να βρει κάποιος σοφία στα γραπτά μου, τόσο αμφίβολο είναι πως εγώ θα πατήσω φρένο «μην τυχόν και διαπράξω ύβρι...»

Το βέβαιο είναι πως, σιγά σιγά, στη σύντομη επαγγελματική μου ζωή μπόρεσα να καταλάβω πόσο πεπαλαιωμένη είναι η όλη λειτουργία των θεωριών τους. Η ψυχανάλυση για μένα μοιάζει με μηχανή Φορντ του '39, τοποθετημένη στο σασί του πιο μοντέρνου αυτοκινήτου του 21ου αιώνα. Είναι όντως μια άψογη μηχανή που με μια μικρή προσαρμογή θα μπορούσε να κινήσει το αυτοκίνητο, αλλά είναι βέβαιο πως δεν θα αποτελεί εσαεί την καλύτερη επιλογή, δύσκολα θα πείθει για την αποτελεσματικότητά της και ποτέ δεν θα γίνει η πιο γρήγορη. Αλλά ποτέ δεν πρέπει να επιτρέψουμε να ξεχαστεί το γεγονός ότι αυτή η μηχανή αποτέλεσε τη βάση της εξέλιξης όλων των άλλων. Να το ξαναπώ: όλων των άλλων.

Όπως συμβαίνει συνήθως, αγαπητέ αναγνώστη, δεν υπάρχει κάποιος απόλυτος τρόπος για να μεταδώσω αυτό που θέλω να πω.

Δεν θα ήθελα να πιστέψεις όμως πως είμαι κάποιος που αναζητά την ισορροπία — κάτι σαν εξισορροπιστής ιδεών. Όχι! Η ισορροπία είναι στασιμότητα, είναι εξομίωση, είναι αδιαφοροποίηση, είναι θάνατος. Δεν υπάρχει ανθρώπινο ον πιο ισορροπημένο ως προς το φυσικοχημικό του περιβάλλον από το πτώμα.

Δηλώνω μάλλον εραστής της αρμονίας, εχθρός του απόλυτου και ερωτευμένος με την πιθανότητα το A και το αντί-A να συνυπάρχουν αλληλοεξαρτώμενα.

Θυμάσαι το σύμβολο του Γιν και του Γιανγκ;

Ο κύκλος αναπαριστά το σύνολο, την πληρότητα, το όλον.

Από μια στατική άποψη, αυτό το όλον δεν είναι ούτε μαύρο ούτε άσπρο.

Το μαύρο και το άσπρο (τα αντίθετα) είναι απαραίτητα για τη σύνθεση του όλου. Και το πιο ενδιαφέρον: κοιτάζοντας αυτό το πανάρχαιο σύμβολο παρατηρούμε πως ούτε το άσπρο είναι όλο άσπρο (γιατί περιέχει ένα μαύρο στίγμα) ούτε και το μαύρο είναι όλο μαύρο (αφού περιέχει ένα άσπρο στίγμα).

Κλείσε τα μάτια Κλαούντια και βυθίσου μαζί μου σ' ένα παραλήρημα (πάει τόσος καιρός που δεν παραληρούμε παρέα...). Αν σε αυτήν τη στατική ματιά προσθέσουμε κίνηση και την κάνουμε δυναμική, θα μπορούσαμε να φανταστούμε ότι το άσπρο στίγμα μέσα στο μαύρο και το μαύρο στίγμα μέσα στο άσπρο μεγεθύνονται λίγο λίγο, αργά αργά, καταλαμβάνοντας όλο και περισσότερο χώρο από το αντίθετο χρώμα.

Θα έρθει τότε μια στιγμή που όλο το άσπρο θα έχει γίνει μαύρο και αντιστρόφως. Αλλά εκείνη η στιγμή θα κρατήσει μοναχά ένα δευτερόλεπτο γιατί, στη συνέχεια, ένα μαύρο στίγμα θα γεννηθεί εκεί που τώρα είναι το άσπρο, κι ένα άσπρο στίγμα στο ίδιο κέντρο που ήταν πριν κατάμαυρο.

Τίποτα δεν είναι απόλυτο... Τίποτα δεν είναι μόνιμο... (ούτε καν αυτή εδώ η φράση).

Άλλωστε, δεν υπάρχει φως χωρίς σκοτάδι. Δεν υπάρχει θάρρος χωρίς φόβο. Δεν υπάρχει κοντά χωρίς μακριά. Τίποτα δεν υπάρχει χωρίς το αντίθετό του.

Ήδη αισθάνομαι σαν τότε που βρισκόμασταν στο ιατρείο, όταν άφηνα το είναι μου ελεύθερο και ζούσα στο τώρα χωρίς να με απασχολεί η συνοχή μου ή πόσο κατα-νοητός γινόμουν ή οτιδήποτε άλλο. Απλά, ζώντας.

Ξέρεις; Μερικές φορές, όταν αφήνομαι να είμαι, όταν το καταφέρνω αυτό, έρχομαι σε επαφή με μια αίσθηση πληρότητας, γαλήνης και αγάπης που διευρύνει τη συνείδησή μου μέχρι να με υπερβεί.

Αυτή είναι μια πόρτα που μου ανοίγουν οι μη όροι, η μη σκέψη, η μη πρόβλεψη...

Και τώρα συνειδητοποιώ τι είναι αυτό το μη. Και εννοώ το τίποτα. το γόνιμο κενό. Αυτό το μοναδικό σημείο απ' το οποίο μπορώ να λάβω τα πάντα, γιατί έχω ελεύθερο χώρο για τα πάντα.

Ο Κρισναμούρτι γράφει: «Ένα φλιτζάνι είναι χρήσιμο μόνο όταν είναι άδειο».

Ποτέ δεν σου μίλησα για την τεράστια σύγχυση που ένιωσα την πρώτη φορά που διάβασα αυτό. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι σήμαινε.

(Πόσες φορές δε χάθηκα ψάχνοντας να βρω τις σημα-σίεις μέσα στα νοήματα της κομπιουτερίστικης πλευράς του εαυτού μου:

Μπινγκ! Μπανγκ! Σκρατς! — Τι φρίκη!)

Τότε η διέξοδός μου ήταν —όπως κι άλλες φορές— να νιώσω φλιτζάνι. Να φανταστώ τον εαυτό μου ως φλιτζάνι. Ένα γεμάτο φλιτζάνι. Πάντα γεμάτο, που δεν θα αδειάσει ποτέ...

Γεμάτο γάλα, σκέφτηκα... Το γάλα είναι κάτι χρήσιμο, θεραπευτικό, σημαντικό, ζωτικό. Με τι άλλο θα μπορούσα να με φανταστώ γεμάτο μες στη νεαρή παντοδυναμία μου;

Με φαντάστηκα να μεταφέρω «μεγαλόψυχα» το περιεχόμενό μου όπου χρειαζόταν, μα τι δυσάρεστη έκπληξη με περίμενε! Δεν θα μπορούσα ποτέ να το προσφέρω χωρίς να αδειάσω, κι αν το έκανα θα έπαυα να είμαι ένα γεμάτο φλιτζάνι...

Και κατάλαβα και κάτι άλλο που μ' έκανε να νιώσω ακόμα χειρότερα: εγώ, αν δεν μπορούσα να αδειάσω, τότε θα ήμουν χρήσιμος μόνο στο ίδιο το γάλα, ζεστό ή κρύο, φρέσκο ή ξινισμένο...

Όχι! Δεν ήταν αυτό που ήθελα για μένα

Δεν είναι αυτό που θέλω τώρα για μένα.

Θέλω να αδειάζω...

Για να μπορώ να γεμίζω...

Για να μην είμαι ποτέ γεμάτος...

Για να είμαι η ουσία του εαυτού μου...

Για να ζω...

Μακάρι να μπορείς να παρακολουθήσεις το παραλήρημά μου όταν θα διαβάζεις αυτό το γράμμα... Αν και, στο κάτω κάτω, μπορεί και να μην έχει σημασία. Ίσως περισσότερο να μου λέω παρά να σου λέω, κι εσύ να είσαι απλά μια δικαιολογία, η πιο όμορφη δικαιολογία που βρήκα για να αφεθώ να είμαι αυτή τη στιγμή, εδώ, μαζί σου.

